

Відзначимо, що ці три соціальні аспекти «болонського процесу» виведені з мобільності студентів. На Празькій зустрічі вперше було акцентовано увагу на *навчанні протягом усього життя*, тобто на неперервності навчання. На даний час зміна технологічного устрою відбувається в 7—8 років, отже виникає необхідність в неперервному навчанні. Неперервна освіта припускає зміну ведучої фігури. Змінюється роль викладача: організація навчального процесу шляхом створення умов сумісної діяльності, консультування, сприяння замість повчання та прямого управління. В умовах неперервної освіти порушується головна умова традиційного навчання: наявність готових, систематизованих знань. Основним елементом учбового процесу стають не знання, а інформація. Отже, основним в неперервному, протягом усього життя, навчанні стає добування знань з інформації. Це є наступним соціальним аспектом «болонського процесу».

Література

1. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна—Болонья—Саламанка—Прага—Берлін) / Упорядники: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин. — Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. — 52 с.

О. А. Ігнатюк, канд. б. наук, доцент,
зав. кафедри Київського інституту менеджменту
та інформаційних технологій
при Національному авіаційному університеті,
О. Ю. Марищук, викл. кафедри іноземних мов
фінансово-економічного факультету КНЕУ

ДО ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ

Розвиток національної системи освіти та її реформація є невід'ємною складовою розбудови нашої держави на шляху її подальшого розвитку та зміцненню, демократизації та інтеграції з розвиненими європейськими країнами. Певної трансформації зазнає сьогодні не лише українська, а і європейська система освіти, рівень якої за останні два десятиліття дещо знизився і, на жаль, поступається американській системі. Тому в сучасній Європі інтеграційні процеси торкнулися не лише економічних та політичних питань, вони зачепили також і науково-освітнянську сферу.

Консолідація провідних університетів Європи почалася ще у 1986 р. за ініціативи Болонського університету. Два роки потому, ректори 430 європейських університетів (серед яких були також

два українських, Харківський та Дніпропетровський) підписали Велику хартію університетів (Magna Charta Universitatum). Цей документ не лише проголосив найважливіші цінності університетських традицій та фундаментальних принципів освіти, а й сприяв посиленню творчої співпраці між різними науковими, освітянськими та державними інституціями. Результати консолідації далися в знаки 19 червня 1999 року, коли представники урядів 29 країн Європи в м. Болонья підписали документ, який отримав назву «Болонська декларація». Цим актом країни учасники домовилися про створення спільного науковоосвітянського простору та узгодили спільні критерії, вимоги та стандарти національних систем вищої освіти. Кількість країн учасниць безперервно зростає і сьогодні досягає 40. Останній, третій етап Болонського процесу мав місце у Берліні, наприкінці вересня цього року, важливо, що до Болонської співдружності було прийнято і Росію. Наступний, четвертий, самміт Болонського процесу має відбутися в травні 2005 р. в м. Берген (Норвегія).

Переваги вступу України до Болонської співдружності очевидні. Однак для цього необхідно певним чином реформувати систему вищої освіти в Україні, зокрема змінити та покращити рівень контролю якості знань студентів.

Найчастіше виділяють три рівні контролю знань студентів: поточний, рубіжний (модульний) та семестровий. Останній є сьогодні найбільш значущим і, безумовно, найбільш відповідальним. В Українській вищій школі семестровий контроль проводиться або у вигляді заліку або у вигляді екзамену, причому кількість екзаменів протягом сесії чітко регламентується нормативними документами.

Студентська громада поділяє думку, що залік здавати легше ніж іспит, що й підтверджується досвідом найчастіше. Однак ця сумна практика породжує у студентів диференційоване відношення до семестрових дисциплін: є дисципліни важливі, які треба вчити (бо доведеться скласти екзамен), і є дисципліни другорядні (залік отримати простіше). Подібне відношення формується і у викладачів — приймання екзамену або заліку по різному оцінюється в годинах, а отже і в грошах. Таким чином програма підготовки фахівця штучно стратифікується в тому числі й самими освітянами на дисципліни, які студенти знають краще, і які студенти знають гірше, що безперечно негативно впливає на рівень підготовки в цілому.

Частково рішення цієї проблеми може бути досягнуто за рахунок переходу на модульно-рейтингову систему навчання та контролю знань. Але для повного її вирішення та покращення рівня підготовки фахівця (бакалавра або магістра), ми вважаємо за доцільне відмови-

тись від більшості заліків, як форми семестрового контролю знань, і залишити їх лише для таких, безумовно важливих дисциплін, як фізичне виховання, цивільна оборона, охорона праці та деякі інші.

О. В. Перепадя, канд. юрид. наук,
ст. викл. кафедри правознавства

ПРО ДЕЯКІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ

Інтеграція у європейську спільноту, до якої наразі прагне Україна, потребує зміни не тільки політичної системи нашої держави у бік демократії та верховенства права, а й розумного змінювання системи вищої та аспірантської освіти. Процес створення так званої європейської зони освіти до 2010 року, започаткований підписанням Сорбонської декларації «Про гармонізацію європейської системи вищої освіти» 1998 року та поглиблений Болонською декларацією міністрів освіти європейських держав 1999 року, прямо стосується і України, яка з набуттям незалежності включилася у міжнародні програми академічних обмінів. Незважаючи на те, що офіційного приєднання України до цих міжнародних документів поки що не відбулося¹, вона намагається виконувати принципи, які у них закладені.

Варто наголосити, що у європейських державах склалися різні стилі традиції вищої освіти, і такі держави, як Німеччина, скептично ставляться до можливості запровадження освітньої реформи до 2010 року². Зважаючи на це, Україна також повинна обережно підходити саме до реформування системи вищої освіти, оскільки незважаючи на невизнання її дипломів у Західній Європі, її спеціалісти з вищою освітою є запитуваними³.

По-перше, запорукою поступового та без втрат для України приєднання до Болонського процесу є транспарентність процедури узгодження дій української сторони з країнами-членами Болонської декларації.

По-друге, що стосується системи контролю знань, то положення Болонської декларації про запровадження системи залікових балів за типом ECTS, повинно, на нашу думку, мати за кінцеву мету не запро-

¹ За інформацією, отриманою нами у Міністерстві освіти і науки України, офіційне приєднання України до Болонської декларації заплановано на травень 2005 р.

² Див. *Томуск В.* Чого може навчитися Україна з останніх змін у європейській аспірантській освіті? // <http://www.cfh.lviv.ua/seminar/Tomusk.htm>.

³ Див. *Перепадя О. В.* Використання досвіду зарубіжних країн при розробці вітчизняного законодавства про боротьбу з комп'ютерною злочинністю // 36. наук. праць Харківського Центру... — Вип. 4. — X., 2002. — С. 105, 116.